

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII kadencja
Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej

Druk nr 3027

Warszawa, 11 grudnia 2014 r.

Pan
Radosław Sikorski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy o cmentarzach
i chowaniu zmarłych oraz niektórych
innych ustaw.**

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do reprezentowania mojego stanowiska w toku prac nad projektem ustawy upoważniam Pana Krzysztofa Huberta Łaszkiwicza – Sekretarza Stanu w. Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Łączę wyrazy szacunku

(-) Bronisław Komorowski

USTAWA

z dnia 2014 r.

o zmianie ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. Nr 39, poz. 311, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 w ust. 1 pkt 8 otrzymuje brzmienie:

„8) groby lub miejsca spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem lub represji totalitarnych, w okresie od 1944 r. do 1956 r.”;

2) w art. 6 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Koszty budowy i utrzymywania grobów i cmentarzy wojennych są ponoszone ze środków budżetu państwa.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2011 r. Nr 118, poz. 687, z późn. zm.³⁾) po art. 15 dodaje się art. 15a-15c w brzmieniu:

„Art. 15a. 1. Ekshumacji zwłok i szczątków dokonuje się na podstawie decyzji wojewody właściwego ze względu na miejsce położenia grobu, wydanej na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, złożony w związku z:

1) prowadzonymi pracami poszukiwawczymi lub badaniami naukowymi, o których mowa w art. 53 pkt 8 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, lub

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się następujące ustawy: ustawę z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych, ustawę z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych oraz ustawę z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1959 r. Nr 11, poz. 62, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 z 2005 r. Nr 169, poz. 1420 i Nr 175, poz. 1462 oraz z 2006 r. Nr 144, poz. 1041.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. Nr 144, poz. 853, z 2012 r. poz. 951, z 2013 r. poz. 1650 oraz z 2014 r. poz. 1741.

2) prowadzonym śledztwem przez prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu, w sprawach o zbrodnie, o których mowa w art. 1 pkt 1a ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu,

jeżeli, w toku prowadzonych działań ustalono lub powzięto uzasadnione podejrzenie, że pod istniejącym grobem, którego wniosek dotyczy, znajduje się miejsce spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem lub represji totalitarnych, w okresie od 1944 r. do 1956 r.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1 zawiera:

- 1) dane osób pochowanych w grobie, których dotyczy wniosek oraz dane dotyczące miejsce usytuowania grobu, wynikające z planu zagospodarowania cmentarza;
- 2) dokumenty potwierdzające konieczność dokonania ekshumacji, a w szczególności wyniki prowadzonych poszukiwań, prac naukowych, lub prowadzonego śledztwa, o których mowa w ust. 1;
- 3) wskazanie czy z ekshumacją wiąże się konieczność przeniesienia grobu na stałe na inne miejsce;
- 4) uzasadnienie wniosku.

3. W przypadku ekshumacji dokonywanej na podstawie decyzji, o której mowa w ust. 1, zwłoki i szczątki powinny być pochowane w tym samym grobie. W przypadku braku możliwości pochowania zwłok i szczątków na tym samym cmentarzu z uwagi na brak miejsca lub zamknięcie cmentarza, zwłoki i szczątki mogą zostać pochowane na innym cmentarzu.

4. Koszt ekshumacji, przeniesienia grobu, wykupu nowego miejsca pochówku oraz przeniesienia lub budowy nagrobka, odpowiadającego istniejącemu, ponosi wojewoda, który wydał decyzję, ze środków przeznaczonych na realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o cmentarzach wojennych.

Art. 15b. 1. Stroną postępowania w sprawach o wydanie decyzji, o której mowa w art. 15a ust. 1 jest:

1) Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;

2) najbliższa pozostała rodzina osoby zmarłej, o której mowa w art. 10 ust. 1;

3) osoba, która dobrowolnie pochowała osobę zmarłą, o której mowa w art. 10 ust. 1.

2. W przypadku, gdy z ekshumacją dokonywaną w trybie art. 15a ust. 1 wiąże się konieczność przeniesienia grobu na inne miejsce, wydanie decyzji o ekshumacji i przeniesieniu grobu poprzedza się, trwającymi nie dłużej niż 3 miesiące, rokowaniami z osobami, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lub 3, co do nowego miejsca pochówku, przeniesienia lub wybudowania nagrobka. Z rokowań sporządza się protokół.

3. W przypadku braku możliwości ustalenia stron postępowania, na podstawie danych uzyskanych od zarządu cmentarza lub ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych, wojewoda podaje do publicznej wiadomości, w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości oraz na stronach internetowych urzędu wojewódzkiego, ogłoszenie o zamiarze wydania decyzji o ekshumacji w trybie art. 15a ust. 1.

4. Określenie nowego miejsca pochówku oraz przeniesienia lub wybudowania nagrobka spoczywa na wojewodzie w przypadku, gdy:

1) w terminie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia, o którym mowa w ust. 3, nie zgłosi się żadna z osób, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lub 3, lub

2) w toku prowadzonych rokowań nie osiągnięto porozumienia.

Art. 15c. Do postępowań w sprawach, o których mowa w art. 15a-15b w zakresie nieuregulowanym stosuje się przepisy kodeksu postępowania administracyjnego.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2014 r. poz. 1075) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 po pkt 4 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) poszukiwanie miejsc spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem lub represji totalitarnych w okresie od 1944 r. do 1956 r.”;

2) w art. 53 po pkt 7 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 8 w brzmieniu:

„8) prowadzi prace poszukiwawcze lub badania naukowe w zakresie poszukiwania miejsc spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem lub wskutek represji totalitarnych w okresie od 1944 r. do 1956 r.”;

3) po art. 53 dodaje się art. 53a w brzmieniu:

„Art. 53a. 1. Prowadzenie prac poszukiwawczych na etapie weryfikacji ustaleń poczynionych w trakcie badań naukowych, o których mowa w art. 53 pkt 8, na obszarze objętym badaniem, wymaga uzyskania przez Prezesa Instytutu Pamięci zgody osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z nieruchomości, na której prowadzone mają być prace, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego.

2. W przypadku zaistnienia konieczności przeprowadzenia w miejscu objętym poszukiwaniami, badań archeologicznych, stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie zabytków dotyczące trybu uzyskiwania pozwoleń i prowadzenia badań archeologicznych.

3. W przypadku odkrycia podczas badań archeologicznych, zwłok i szczątków ludzkich, należy powiadomić prokuratora i prokuratora Instytutu Pamięci.”.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

W latach 1944–1956 wskutek terroru komunistycznego w Polsce śmierć poniosło około pięćdziesięciu tysięcy osób, straconych na mocy wyroków sądowych, zamordowanych i zmarłych w siedzibach Urzędów Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, więzieniach i obozach, zabitych w walce lub w trakcie działań pacyfikacyjnych. Znaczną część ofiar stanowili członkowie antykomunistycznego ruchu oporu, kontynuujący walkę zbrojną.

W większości przypadków rodziny zamordowanych i zmarłych nie знаły miejsc pochówku swoich najbliższych. Trud podjęty przy ustaleniu miejsc pochówków oraz próba ustalenia tożsamości ofiar daje nam szansę na wywiązanie się z obywatelskiego obowiązku oraz okazanie wdzięczności za poniesioną ofiarę. Polacy cieszą się dzisiaj wolnością, o którą walczyły m.in. osoby pochowane bezimiennie w kwaterze „Ł” Cmentarza Wojskowego na warszawskich Powązkach oraz na wielu cmentarzach w całej Polsce, ponosząc ofiarę własnego życia.

Przywracanie dzisiaj tożsamości ofiarom terroru komunistycznego jest obowiązkiem państwa i społeczeństwa. Podjęcie przez Instytut Pamięci Narodowej prac badawczych dotyczących „Poszukiwania nieznanymi miejsc pochówku ofiar terroru komunistycznego 1944–1956” jest efektem współdziałania wielu instytucji państwowych, przede wszystkim IPN, Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie i Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu. Ich współpraca ma na celu ustalenie lokalizacji grobów straconych i zamordowanych w latach stalinizmu, ekshumację i identyfikację odnajdywanych szczątków.

Posiadając, potwierdzoną w drodze długoletnich badań naukowych, wiedzę o haniebnym traktowaniu przez organy państwa totalitarnego swoich obywateli, konieczne jest uhonorowanie patriotów i danie satysfakcji rodzinom, od lat poszukującym informacji o swoich najbliższych.

Podjęcie próby przygotowania stosownych zmian w obowiązujących przepisach, ma na celu umożliwienie doprowadzenia procesu poszukiwań i ekshumacji do pełnej realizacji, poprzez godne upamiętnienie ofiar, a zarazem czyni zadość rodzinom, które od lat poszukiwały miejsc spoczynku swoich bliskich. Na konieczność opracowania omawianego projektu zwracali podczas spotkań w Kancelarii Prezydenta RP uwagę m.in. kierownictwo Instytutu Pamięci Narodowej,

Dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Sekretarz Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa oraz Wojewoda Mazowiecki.

Możliwości prowadzenia takich prac są ograniczone z uwagi na brak stosownych regulacji prawnych, dotyczących sytuacji, gdy w miejscach pochówków ofiar reżimu komunistycznego, w latach późniejszych, za przyzwoleniem i wiedzą ówczesnych władz, zezwalano na ponowne pochówki. Obecnie obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości ekshumacji zwłok i szczątków z tzw. późniejszych grobów, co jest w wielu przypadkach konieczne dla umożliwienia ekshumowania ofiar reżimu komunistycznego z grobów położonych niżej.

Dokumentacja badawcza nie pozostawia wątpliwości, że na znacznej części miejsc włączonych w proces poszukiwania ofiar reżimu totalitarnego, w latach późniejszych, za zgodą władz komunistycznych, dokonywano kolejnych pochówków. Tym samym szczątki ofiar dzisiaj odnajdywanych są umieszczone często pod grobami usytuowanymi w tym samym miejscu w latach późniejszych.

Zainicjowana zmiana przepisów ma charakter szczególny. Wkracza bowiem w bardzo wrażliwą materię, wymagającą od wszystkich adresatów tych norm zrozumienia i poszanowania praw drugiej strony.

Zmiana przepisów ma dać podstawę m.in. na przenoszenia grobów wybudowanych w latach późniejszych, pod którymi znajdują się szczątki ofiar komunizmu z lat 40. i 50., po to by zadośćuczynić ofiarom reżimu komunistycznego i ich rodzinom poniesioną ofiarę.

Preambuła Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi o wdzięczności naszym przodkom za walkę o niepodległość, okupioną ogromnymi ofiarami, a także o gorzkich doświadczeniach z czasów, gdy podstawowe wolności i prawa człowieka były w naszej Ojczyźnie łamane. Na Państwie Polskim spoczywa obowiązek sprowadzający się do zapewnienia godnego pochowania ofiar totalitaryzmu. Obowiązek ten istnieje niezależnie od tego, że minęło już ponad 50 lat od dramatycznych wydarzeń, których skutkiem była śmierć tysięcy Polek i Polaków – patriotów walczących o wolne i demokratyczne Państwo Polskie. Ta właśnie racja uzasadnia wprowadzenie szczególnej regulacji prawnej mającej na celu zapewnienie godnego upamiętnienia ofiar terroru komunistycznego. Bez jej przyjęcia nie jest możliwe prowadzenie prac poszukiwawczych i zapewnienie pochówku osobom, które walcząc o niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej

poświęciły dla niej dobro najcenniejsze jakim jest życie. Jednocześnie projekt przewiduje rozwiązania proceduralne zapewniające ochronę i poszanowanie praw członków rodzin osób pochowanych na miejscach, gdzie wcześniej w bezimiennych zbiorowych mogiłach władze komunistyczne umieszczały ciała ofiar terroru.

Z uwagi na szczególnie wrażliwą materię nowelizacji, dotyczącej zarówno praw osób zamordowanych i ich rodzin, jak również rodzin osób pochowanych w latach późniejszych na tym samym miejscu, uregulowanie tej materii wymaga niezmiernej wrażliwości i poszanowania godności oraz szacunku dla przodków obu stron.

Projektowana ustawa przewiduje także wprowadzenie przepisu, umożliwiającego wojewodzie ustanowienie grobów lub cmentarzy wojennych na miejscach bezimiennych pochówków osób, które straciły, życie wskutek walki z narzuconym systemem lub wskutek represji totalitarnych w okresie 1944-1956. Tym samym po zmianie przepisów, miejsca spoczynku ofiar reżimu będą mogły uzyskać godny dla nich status, a Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, będzie mogła wybudować panteon upamiętniający żołnierzy antykomunistycznego podziemia.

Projektowana ustawa obejmuje zmiany w:

- 1) ustawie z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych,
- 2) ustawie z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych,
- 3) ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Zmiana ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych ma na celu doprecyzowanie przepisów, definiujących pojęcie grobu wojennego i tym samym umożliwienie objęcia ochroną wynikającą z przedmiotowej ustawy miejsc spoczynku ofiar reżimu komunistycznego (nowe brzmienie art. 1 ust. 1 pkt 8 nadane art. 1 pkt 1).

Ponadto nowelizacja zakłada nadanie nowego brzmienia art. 6 ust. 2 ustawy o grobach i cmentarzach wojennych (art. 1 pkt 2) stanowiącego podstawę do finansowania kosztów utrzymywania grobów i cmentarzy wojennych z budżetu państwa i uzupełnienie regulacji o normę potwierdzającą możliwość finansowania budowy grobów i cmentarzy wojennych. Dzięki zaproponowanej zmianie ofiary, które straciły życie wskutek walki z narzuconym

systemem lub wskutek represji totalitarnych w okresie 1944-1956 będą mogły zostać w sposób należyty docenione przez państwo, poprzez nadanie miejscom ich spoczynku statusu grobów i cmentarzy wojennych.

Nowelizacja przepisów ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych polega na wprowadzeniu prawnych podstaw ekshumacji i przeniesienia grobu, w sytuacji gdy w wyniku prowadzonych badań naukowych lub w związku ze śledztwem prowadzonym przez prokuratora IPN zostanie ustalone, że pod tym grobem znajduje się miejsce spoczynku ofiar reżimu komunistycznego.

Zgodnie z obowiązującym brzmieniem art. 15 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, ekshumacja może być dokonana: (1) na umotywowaną prośbę osób uprawnionych do pochowania zwłok za zezwoleniem państwowego inspektora sanitarnego, (2) na zarządzenie prokuratora lub sądu albo (3) na podstawie decyzji państwowego inspektora sanitarnego w razie zajęcia terenu cmentarza na inny cel.

Dodawany art. 15a (art. 2 projektowanej ustawy) określa szczegółowo procedurę postępowania w sprawach dotyczących ekshumacji zwłok i szczątków dokonywanej na podstawie decyzji wojewody właściwego ze względu na miejsce położenia grobu, wydanej na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, złożony w związku z:

- 1) prowadzonymi pracami poszukiwawczymi lub badaniami naukowymi, o których mowa w art. 53 pkt 8 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, lub
- 2) prowadzonym śledztwem przez prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, w sprawach o zbrodnie, o których mowa w art. 1 pkt 1a ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu,

jeżeli, w toku prowadzonych działań ustalono lub powzięto uzasadnione podejrzenie, że pod istniejącym grobem, którego wniosek dotyczy, znajduje się miejsce spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem lub wskutek represji totalitarnych, w okresie od 1944 r. do 1956 r.

Zaznaczyć należy, że możliwość ekshumacji i pochowania na nowo na innym miejscu przewiduje obowiązująca ustawa o cmentarzach i chowaniu zmarłych (art. 15 ust. 2), a także ustawa o grobach i cmentarzach wojennych (art. 4 ust. 1).

Dodawany art. 15a reguluje także obligatoryjne elementy wniosku Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, są to: (1) dane osób pochowanych w grobie, których dotyczy wnioski oraz dane dotyczące miejsce usytuowania grobu, wynikające z planu zagospodarowania cmentarza, (2) dokumenty potwierdzające konieczność dokonania ekshumacji, a w szczególności wyniki prowadzonych poszukiwań, prac naukowych, lub prowadzonego śledztwa, (3) wskazanie czy z ekshumacją wiąże się konieczność przeniesienia grobu na stałe na inne miejsce oraz (4) uzasadnienie wniosku. Projektowana ustawa wprowadza także gwarancję, że w przypadku, gdy z ekshumacją wiąże się konieczność przeniesienia grobu na inne miejsce, wydanie decyzji o ekshumacji i przeniesieniu grobu poprzedza się, trwającymi nie dłużej niż 3 miesiące, prowadzonymi przez wojewodę rokowaniami z najbliższą pozostałą rodziną osoby zmarłej osobami lub osobą, która dokonała pochówku, co do nowego miejsca pochówku, przeniesienia lub wybudowania nagrobka. Z rokowań sporządzany będzie protokół.

Biorąc pod uwagę możliwość zaistnienia sytuacji, w której brak będzie możliwości ustalenia stron postępowania na podstawie danych uzyskanych od zarządu cmentarza lub ze zbiorów meldunkowych, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych, projektowana ustawa obliguje wojewodę właściwego do wydania decyzji, do podania do publicznej wiadomości, w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości oraz na stronach internetowych urzędu wojewódzkiego, ogłoszenia o zamiarze wydania decyzji o ekshumacji w tym szczególnym trybie. Projekt przewiduje, że jeżeli pomimo podjętych przez wojewodę czynności, o których mowa powyżej w terminie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia: (1) nie zgłosi się członek najbliższej pozostałej rodziny osoby zmarłej ani osoba, która dobrowolnie pochowała osobę zmarłą, albo (2) w toku prowadzonych rokowań nie zostanie osiągnięte porozumienie - określenie nowego miejsca pochówku oraz przeniesienia lub wybudowania nagrobka spoczywać będzie wyłącznie na wojewodzie.

Projektowana ustawa przewiduje dodanie przepisu obligującego wojewodę do ponoszenia kosztów wszystkich czynności wynikających z wydanej decyzji o ekshumacji, a w szczególności kosztów ekshumacji, przeniesienia grobu, wykupu nowego miejsca pochówku, jeżeli zaistnieje

konieczność przeniesienia grobu na stałe, przeniesienia lub budowy nagrobka (dodawany projektem w art. 15a ust. 4).

Nowelizacja przewiduje ponadto dodanie normy stanowiącej, że do postępowań w sprawach, o których mowa w art. 15a-15b w zakresie nieuregulowanym stosować się będzie przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267, z późn. zm.).

Zmiana zawarta w art. 3 dotycząca nowelizacji ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu ma na celu uzupełnienie przepisów rozdziału szóstego ustawy określających funkcje badawcze i edukacyjne IPN, o normy określające szczególny tryb postępowania przy realizacji badań naukowych i prac poszukiwawczych miejsc spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem lub wskutek represji totalitarnych w okresie 1944-1956. Proponowane rozwiązania usprawnią prowadzenie prac poszukiwawczych lub badań naukowych, ukierunkowanych na odnalezienie miejsc spoczynku, jak również poszerzenia wiedzy historycznej o realiach funkcjonowania państwa totalitarnego.

Dodawany art. 53a porządkuje obowiązujące reguły związane z procesem podjęcia i prowadzenia poszukiwań i badań naukowych.

Projekt zakłada, że prowadzenie prac poszukiwawczych na etapie weryfikowania ustaleń poczynionych w trakcie badań naukowych dotyczących poszukiwania miejsc spoczynku ofiar z okresu 1944-1956, będzie wymagało uzyskania przez Prezesa IPN zgody osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z nieruchomości, na której prowadzone mają być prace, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego (dodawany art. 53a ust. 1.)

Ponadto, zamieszczone w ust. 2 odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów o ochronie zabytków we wskazanym zakresie jest niezbędne dla prawidłowego prowadzenia prac związanych z realizacją zadania IPN określonego w art. 53a. Odpowiednie stosowanie przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446) oraz aktów wykonawczych, w szczególności rozporządzenia Ministra Kultury

i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych (Dz. U. Nr 165, poz. 987) pozwoli na zachowanie właściwego trybu i sposobu wydawania pozwoleń na prowadzenie badań, zapewnienie wysoko wykwalifikowanej kadry osób uprawnionych do prowadzenia prac oraz zagwarantowanie spełnienia właściwych standardów i dokumentowania prowadzonych badań archeologicznych.

Projekt nakłada również obowiązek powiadomienia prokuratora prokuratury powszechnej oraz prokuratora IPN, jeżeli w trakcie prowadzonych badań archeologicznych odkryte zostaną zwłoki i szczątki ludzkie (dodawany art. 53a ust. 3).

Zgodnie z przepisem końcowym, ustawa wejdzie w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Wydatki związane z realizacją proponowanej ustawy pokrywane będą z budżetu państwa. Na skutki finansowe proponowanej ustawy składać się będą koszty prac ekshumacyjnych, przeniesienia i odtworzenia grobów osób pochowanych w tzw. grobach późniejszych, jak również koszty budowy grobów i utrzymania grobów wojennych, w których pochowane zostaną ciała osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem lub represji totalitarnych, w okresie od 1944 r. do 1956 r. Koszty te mogą wzrastać sukcesywnie w przypadku podobnych odkryć w innych miejscach na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie wzrosnąć może liczba cmentarzy wojennych i grobów wojennych, które ma obowiązek utrzymywać wojewoda.

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.